

De nieuwe toren met één nieuwe klok in 1728

Wat er tussen 1719 en 1750 aan het kerkgebouw is gebeurd, wordt op één uitzondering na niet in de administratie van de kerk vermeld. In de jaren 1726 tot en met 1728 krijgt het kerkgebouw een nieuwe toren en worden de beide oude klokken vervangen door één nieuwe. Wellicht heeft men zich in de periode 1719 - 1726 beperkt tot enig onderhoudswerk en is in die tijd geld gespaard om de toren te kunnen vernieuwen.

Volgens de overlevering zou de deur in de toreningang in die tijd vervangen zijn door een tweedehands deur afkomstig van de afgebroken borg Ter Weer. Deze deur, die nu nog functioneert, draagt inderdaad de restanten van oude scharnieren.

In 1726 is men begonnen met de bouw van een nieuwe toren. Eerst zijn de beide klokken - gewicht ongeveer 534 kg - uit de toren gehaald. Het jaar daarop worden de klokken naar Uithuizen gebracht en weer een jaar later in Groningen bij een klokkengieter afgeleverd. Nog heden ten dage spreekt men van een Ommelandse reis. Welnu, de klokken van Tinallinge hebben die reis gemaakt.

Ondertussen was "het oude spitse" afgebroken, het "ofgesleeten hōidt" verkocht voor 59 gulden en 13 stuivers, en "Ontvangen voor 1205 pond loot het pond een stuiver en 6 duiten en voor de weerhaan te samen de somma van 108 gulden en 10 stuivers". In de plaats van de vrij robuuste toren voor twee klokken kwam er op het kerkgebouw "een klein koepeltorentje". Deze aanduiding uit 1848 is ontleend aan Van der Aa.

De houten toren van 1545 heeft 'maar' 180 jaar op het kerkgebouw gestaan. Blijkbaar was de constructie niet sterk genoeg om het gewicht te dragen, de bewegingen van de luidklok op te vangen en tegen de stormwinden weerstand te bieden. Er is dan ook besloten de beide klokken voor één klok met een gewicht van ongeveer 182 kg in te ruilen en deze klok onder te brengen in een kleine koepeltorentje. Uit de administratie blijkt echter dat de constructie van de toren en de ophanging van de betreffende kleine klok niet deugden, want in latere jaren is de toren nog verschillende keren versterkt.

De eerste houten toren moet eigenlijk worden beschouwd als een groot of te groot uitgevallen dakruiter. Men heeft in 1545 kennelijk niet de mogelijkheid en het geld gehad om een stenen toren te bouwen en een paar jaar later ook nog een orgel aan te schaffen.

Na de Ommelandse reis werden de beide oude klokken afgeleverd bij de Amsterdamse klokkengieter Ciprianus Crans, die in Groningen een filiaal had. De ingeleverde klokken brachten 455 gulden op. Bij dezelfde firma werd de nieuwe klok met klepel en verdere toebehoren gekocht voor 255 gulden en 9 stuivers. Wellicht kan uit het vergelijken van gewichten en prijzen worden geconcludeerd, dat de oude klokken nog in goede staat verkeerden.

Het afzonderlijk gewicht der beide originele klokken is niet bekend. Als deze klokken in 1728 nog in goede staat geweest zijn, dan was er geen klok bij die qua gewicht vergelijkbaar was met de nieuwe klok. In dat geval had men één van de oude klokken in de toren kunnen ophangen en de andere kunnen verkopen. Dus de oude klokken hadden niet het gewicht van ongeveer 180 en 360 kg. Men heeft in 1545 ook geen klokken gekocht die ongeveer even zwaar waren. Dat had geen zin. Er blijft dan over de mogelijkheid, dat de ene klok een kleine

M. Bootsman, De historie van het kerkgebouw in Tinallinge; 1992
Privé-uitgave Bootsman, Tinallinge

geweest is en de andere een grote zware. Dit betekent dat er tussen 1545 en 1728 in de toren een "zoepmbrij-bel" en een grote zware klok hebben gehangen. De eerste werd gebruikt om de dagindeling, de tweede om de volle uren aan te geven.

Helaas is in de administratie van de kerk niet vermeld wie de oorspronkelijke klokken heeft gemaakt, wat het opschrift is geweest en welke bestemming ze hebben gekregen. Ook van de klok van 1728 is het opschrift niet bekend. Ongetwijfeld zullen de namen van de collator en de maker te lezen zijn geweest.

Op het kleine koepeltorentje is in 1728 een nieuwe windvaan met het embleem van de familie Alberda van Menkema gezet. De oude weerhaan is verkocht aan een koopman van oude metalen.

In bijlage 2 staat een schets van het koepeltorentje uit 1728. Als voorbeeld is de toren van de kerk van Breede genomen.